

Βράβευση της έκδοσης των έργων του Αγίου Νεοφύτου από την Ακαδημία Αθηνών

Συνέντευξη Αρχιμ. Αλεξίου Εγκλειστριώτη

Μία πολύ σημαντική διάκριση απέσπασε το Ηγουμενοσυμβούλιο της Ιεράς Μονής Αγίου Νεοφύτου, με τη βράβευσή του για την πρώτη ολοκληρωμένη κριτική έκδοση των σωζόμενων συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου. Πρόκειται για μία από τις σημαντικότερες επιστημονικές εκδόσεις στην Εκκλησιαστική Ιστορία της Κύπρου. Ένα μνημειώδες έργο αποτελούμενο από πέντε καλαίσθητους και ογκώδεις τόμους και ένα έκτο με βοηθητικά ευρετήρια για τους μελετητές. Για τη μακρά και επίπονη εργασία που προηγήθηκε, αλλά και για τη σημασία της βράβευσης από «το ανώτατο πνευματικό ίδρυμα του ελληνισμού, την Ακαδημία Αθηνών», μιλά ένας από τους βασικούς συντελεστές της έκδοσης, ο Αρχιμανδρίτης της Ιεράς Μονής Αγίου Νεοφύτου και μέλος του Ηγουμενοσυμβουλίου Αλέξιος Εγκλειστριώτης.

1. Ποια είναι η σημασία της βράβευσης των Συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου, από την Ακαδημία Αθηνών, τόσο για σας όσο και για τη Μονή;

Κατ' αρχήν θα ήθελα να διευκρινίσω ότι η Ακαδημία Αθηνών βράβευσε το Ηγουμενοσυμβούλιο της Ιεράς, Βασιλικής και Σταυροπηγιακής Μονής Αγίου Νεοφύτου και όλους τους συντελεστές της έκδοσης ως μια ηθική επιβράβευση, μιας μακράς, συστηματικής, επίπονης και πολυδάπανης προσπάθειας, που είχε ως αποτέλεσμα να δει το φως

Ο Αρχιμανδρίτης κ. Αλέξιος, μέλος του Ηγουμενοσυμβουλίου της Ιεράς Μονής Αγίου Νεοφύτου. Γενικός Συντονιστής Έκδοσης των Συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου

της δημοσιότητας η πρώτη ολοκληρωμένη κριτική έκδοση των σωζόμενων συγγραμμάτων του Αγίου μας, σε πέντε μνημειώδεις καλαίσθητους και ογκώδεις τόμους και έναν έκτο με ευρητήρια προς διευκόλυνση των επιστημόνων.

Η σημασία αυτής της βράβευσης; Τεράστια, τόσο για μας ως Ηγουμενοσυμβούλιο, όσο και για όλα τα μέλη της Αδελφότητας της Μονής μας, γιατί βλέπουμε ότι επί των ημερών μας καταξιωνόμαστε να ζήσουμε και να βιώσουμε αυτή τη χαρά της φανέρωσης και της κριτικής έκδοσης των έργων του Αγίου μας. Η υλοποίηση αυτού του μακρόπνοου στόχου, που ήταν το όραμα των προηγούμενων Ηγουμένων και αδελφών της Μονής μας, θα έλεγα του προηγούμενου αιώνα, βλέπουμε να γίνεται σήμερα πραγματικότητα. **Πώς μπορούμε λοιπόν να μην αισθανόμαστε αγασία και ευφροσύνη, που μας αξίωσε ο πολιούχος Άγιος Νεόφυτος, με τη χάρη του Τριαδικού Θεού και τις πρεσβείες της υπεραγίας Θεοτόκου, να υλοποιήσουμε ένα στόχο ζωής της Αδελφότητας της Μονής μας;**

Τόσο ο Ηγούμενος της Μονής μας, θεοφιλέστατος Επίσκοπος Χύτρων κ. Λεόντιος όσο και εγώ προσωπικά αλλά και όλη η Αδελφότητα της Μονής μας αισθανόμαστε σήμερα, με αυτή τη βράβευση από το ανώτατο πνευματικό ίδρυμα του ελληνισμού, την Ακαδημία Αθηνών, να καταξιώνεται αυτή η προσπάθεια της ολοκλήρωσης της κριτικής έκδοσης των σωζόμενων συγγραμμάτων του Αγίου μας στη συνειδηση όχι μόνο του Κυπριακού Ελληνισμού, αλλά και του ευρύτερου Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας.

Αυτή η βράβευση θεωρούμε ότι αποτελεί σταθμό για τη Μονή μας αλλά και για την Εκκλησία της Κύπρου, πνευματικό τέκνο της οποίας υπήρξε ο Όσιος Νεόφυτος, ο οποίος είμαι βέβαιος ότι από το θρόνο της χάριτος του Θεού επευλογεί σήμερα όλους μας, όλους όσους εργάστηκαν για να φέρουν στο φως, το συγγραφικό έργο και τη διδασκαλία του.

Η Ιερά Μονή μας και η Αδελφότητα αυτής αποδέχεται αυτή τη βράβευση ως μια πνευματική τόνωση και ηθική ενίσχυση, για να μπορέσουμε έτσι με ανανεωμένες τις δυνάμεις να συνεχίσουμε την περαιτέρω προσπάθεια για το επόμενο στάδιο, που αφορά σε νεοελληνική μετάφραση των έργων του Αγίου Νεοφύτου. Μόνο έτσι θα γίνει γνωστή η διδασκαλία του και θα αναδειχθούν στο σύνολο του απλού θρησκευόμενου και ορθόδοξου λαού μας οι μεγάλοι ασκητικοί και

Ο Άγιος Νεόφυτος, εικόνα 15ου αιώνα

πνευματικοί του αγώνες και γενικά θα λάμψει η αγιότητα του βίου του. **Χαιρόμαστε ιδιαίτερος ως Αδελφότητα της Μονής μας, γιατί αισθανόμαστε ότι επιτέλους ο Άγιος Νεόφυτος θα πάρει την πρέπουσα θέση που του αξίζει, στην ευρύτερη Ορθοδοξία και γενικά θα συγκαταλεχθεί στους λόγιους και μεγάλους πατέρες της Ορθόδοξης Εκκλησίας.**

Με αυτή τη βράβευση της Ακαδημίας Αθηνών αισθανόμαστε να τιμάται ο μεγάλος αυτός ασκητής της Εγκλείστρας, «των Λευκάρων το κλέος και της Κύπρου όλης το καύχημα» αλλά και της Εκκλησίας μας το αγλάισμα και η δόξα. Στεκόμαστε ιδιαίτερα στην τεράστια σημασία, που αποδίδει στην κριτική έκδοση των έργων του Αγίου Νεοφύτου, η ίδια η Ακαδημία Αθηνών, η οποία χαρακτηρίζει **το έργο που επετέλεσε η Μονή μας τεράστιας σημασίας. «Πρόκειται για έργο εθνικό, που έρχεται να συμπληρώσει την ελληνική Εκκλησιαστική Γραμματεία, μιας περιόδου μάλλον πτωχής σε πνευματικά έργα»,** όπως τονίζεται στο σκεπτικό της βράβευσης.

Πρόκειται πραγματικά για ένα σπουδαίο έργο που συμβάλλει στα θεολογικά γράμματα και τον πολιτισμό της πατρίδας μας. Έργο που θα φωτίσει και θα αναδείξει την πνευματική πατερική περίοδο που έζησε ο Άγιος μας, η μελέτη του οποίου θα

εμπεδώσει στο ορθόδοξο πλήρωμα της Εκκλησίας μας τις ηθικές και διαχρονικές ανθρώπινες αξίες, που είναι ταυτόχρονα και μοναχικές, τις αξίες δηλαδή της εγκράτειας, της υπακοής, της ταπεινώσης, της υπομονής.

Για όλους αυτούς τους λόγους, δικαιούμαστε νομίζω, ως μέλη της Αδελφότητας της Μονής μας αλλά και ως Έλληνες Κύπριοι, να είμαστε υπερήφανοι και να σεμνυνόμαστε για τον Άγιο μας, για τη μεγάλη συμβολή του στα θεολογικά γράμματα της Κύπρου και της ευρύτερης Ορθοδοξίας.

2. Υποβάλατε το έργο, ώστε να είναι υποψήφιο ή η διαδικασία που ακολουθείται από

του λαού μας και να ενισχύσει την πολιτισμική του ταυτότητα, παράλληλα δε να συμβάλει στην αναβάθμιση της Θεολογικής και πολιτιστικής ζωής του τόπου μας και να ενισχύσει την πίστη του ορθόδοξου λαού μας.

Σ' αυτό το συνέδριο, που από τις κριτικές που έγιναν, περαίνεται ότι στέφθηκε με πλήρη επιτυχία, έλαβαν μέρος πέραν των πενήντα και πλέον διακεκριμένων προσωπικοτήτων από διάφορα πανεπιστήμια της Ελλάδος και του εξωτερικού. Ανάμεσα σ' αυτούς ήταν, η διαπρεπής Πρύτανης του Πανεπιστημίου της Σορβόνης κα Γλυκατζή Αρβελέρ, και ο διακεκριμένος Κύπριος Ακαδημαϊκός

*Η Εγκλείστρα
του Αγίου Νεοφύτου*

την Ακαδημία Αθηνών είναι διαφορετική;

Η σχετική βράβευση του Ηγουμενοσυμβουλίου της Μονής μας έγινε «άνευ αντιστοίχου προκηρύξεως». Υπενθυμίζουμε ότι πριν από ένα περίπου χρόνο (22-26 Απριλίου 2009) η Μονή μας με την ευκαιρία της συμπλήρωσης της Κριτικής έκδοσης των σωζόμενων συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου είχε διοργανώσει το Α' Διεθνές Συνέδριο, με θέμα: «Άγιος Νεόφυτος ο Έγκλειστος, Ιστορία – Θεολογία – Πολιτισμός», με κύριο στόχο αφενός μεν να φέρει στο προσκήνιο του Θεολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος την προσωπικότητα και το συγγραφικό έργο του Αγίου μας και αφετέρου να τονώσει την πνευματική αυτοσυνειδησία

κ. Νικόλαος Κονομής, ο οποίος και είχε απευθύνει χαιρετισμό στο συνέδριό μας. Ομολογουμένως ο Κύπριος Ακαδημαϊκός κ. Νίκος Κονομής, πέραν της προσωπικής του συγκίνησης, είχε εκφραστεί με πολύ κολακευτικά σχόλια, τόσο για το επίπεδο του Συνεδρίου, όσο και για το πολύ υψηλό επιστημονικό επίπεδο της Κριτικής Έκδοσης των έργων του Αγίου Νεοφύτου. Η σύλληψη της ιδέας και η προώθηση της διαδικασίας βράβευσης του εξατομίου έργου της κριτικής έκδοσης, που ήρθε πλέον, ως το επιστέγασμα των προσπαθειών όλων μας, οφείλεται αποκλειστικά στους υψηλούς οραματισμούς και την αγάπη για τον Άγιο μας που διέπνεαν και συνέχουν τον διαπρεπή Κύπριο Ακαδημα-

ϊκό Νικόλαο Κονομή. Με αυτή την ευκαιρία τον ευχαριστούμε και τον ευγνωμονούμε από καρδιάς καθώς επίσης και όλα τα μέλη της Ακαδημίας Αθηνών, γι' αυτή την πανηγυρική βράβευση.

3. Πρόκειται στην ουσία για μελέτη που κράτησε αρκετά χρόνια για να φτάσει στη σημερινή της μορφή; Από πότε και κάτω από ποιες συνθήκες άρχισαν οι εργασίες για τη συγκέντρωση του υλικού;

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι πολλές φορές στο παρελθόν αναλήφθηκαν φιλότιμες προσπάθειες, για την έκδοση μεμονωμένων έργων, από διάφορα χειρόγραφα του Αγίου Νεοφύτου, που θα πρέπει να αναφερθεί ότι είναι διασκορπισμένα σε διάφορες βιβλιοθήκες του εξωτερικού (Εθνική Βιβλιοθήκη των Αθηνών, διάφορες Μονές του Αγίου Όρους – Ι. Μ. Ιβήρων, Ι. Μ. Διονυσίου, Ι. Μ Παντελεήμονος, Ι. Μ Βατοπαιδίου - , Ιερά Μονή Λειμώνος στη Λέσβο, Εθνική Βιβλιοθήκη των Παρισίων, Βιβλιοθήκη Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, Πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη του Εδιμβούργου). Οι εκδόσεις που έγιναν είχαν κυρίως αποσπασματικό χαρακτήρα. Ολοκληρωμένη προσπάθεια για έκδοση των σωζόμενων συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου, δεν είχε αναληφθεί.

Αξίζει όμως να αναφέρουμε τις φιλότιμες προσπάθειες που ξεκίνησαν επί ηγουμενίας Λαυρεντίου (1933-1962) από τον αείμνηστο εκπαιδευτικό Ιωάννη Π. Τοικνόπουλο, ο οποίος, με τη στήριξη της Μονής, ξεκίνησε την ουσιαστική έρευνα για τον Άγιο Νεόφυτο στη δεκαετία του 1950, προσπάθεια που συνεχίστηκε και επί ηγουμενίας Αλεξίου, μέχρι το θάνατο του αείμνηστου Τοικνόπουλου. Ο Τοικνόπουλος είχε συγκεντρώσει τις φωτογραφίες και τα μικροφίλμς των σωζόμενων χειρογράφων και κατέβαλε σημαντική προσπάθεια, για μια πιο ολοκληρωμένη έκδοση των Απάντων του Αγίου Νεοφύτου, προσπάθεια όμως που δεν ευοδώθηκε, γιατί χρειαζόταν συλλογική εργασία και περισσότερο επιστημονικό δυναμικό. Εξέδωσε όμως κατά καιρούς διάφορες εργασίες για τον Άγιο Νεόφυτο, που συνέβαλαν στο να κατανοηθεί καλύτερα η προσωπικότητα και το έργο του Αγίου Νεοφύτου. Αξίζει επίσης να τονιστεί η κοπιώδης έρευνα του αείμνηστου Τοικνόπουλου, να ανακαλύψει τους κώδικες των συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου σε διάφορες βιβλιοθήκες του εξωτερικού, αλλά και η συστηματική εργασία του, μέσα από τις κατά καιρούς διάφορες εκδόσεις του, να φέρει σε επαφή το πλήρωμα της Εκκλησίας και το ευρύτερο κοινό με το έργο του Αγίου Νεοφύτου και να αναδείξει τον Άγιο Νεόφυτο, ως έναν από τους μεγάλους

Ο Ηγούμενος της Μονής, Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Χύτρων κ. Λεόντιος, ενώ παραλαμβάνει το βραβείο από τον Πρόεδρο της Ακαδημίας κ. Πάνο Α. Λιγομενίδη

ασκητές και πατέρες της Εκκλησίας και ευρύτερα της Ορθοδοξίας μας. **Δίκαια ο αείμνηστος Τοικνόπουλος χαρακτηρίστηκε από τον αείμνηστο Αρχιμ. Παύλο Εγγλεζάκη ως «πρύτανης των Νεοφυτολόγων», γιατί μέχρι το τέλος της ζωής του, ασχολήθηκε με όλες τις δυνάμεις του με το βίο, τη θαυμαστή προσωπικότητα και το έργο του Αγίου Νεοφύτου.** Αναμφίβολα το έργο του Τοικνόπουλου παρέμεινε σταθμός για την κριτική έκδοση των έργων του αγίου μας. Επίσης το κέντρο επιστημονικών ερευνών της Κύπρου κατά καιρούς είχε εξαγγείλει την έκδοση των Απάντων, χωρίς όμως αυτή η εξαγγελία να υλοποιηθεί, για διάφορους και άγνωστους σε μας λόγους.

Αναφέρουμε επίσης ότι **το Ηγουμενοσυμβούλιο της Μονής μας, επί ηγουμενίας του νυν ηγουμένου, Θεοφιλεστάτου Επισκόπου Χύτρων κ. Λεοντίου, υπέγραψε Σύμβαση με το Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', στις 18/01/1983, για την έκδοση των έργων του Οσίου Νεοφύτου του Εγκλείστου, με έξοδα της Μονής μας.** Δυστυχώς όμως και η προσπάθεια αυτή ναυάγησε πριν καλά καλά ξεκινήσει και τούτο γιατί έλειπε τότε ο απαραίτητος ενθουσιασμός, η ελλιπής οργάνωση και η έλλειψη του αναγκαίου συντονισμού από το ίδρυμα Μακαρίου, στοιχείου απαραίτητου για οποιαδήποτε επιτυχή εργασία.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί η σημαντική συμβολή του αείμνηστου Βενέδικτου μετέπειτα Αρχιμανδρίτου Παύλου Εγγλεζάκη, διακεκριμένου

Ο Ηγούμενος της Μονής, Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Χύτρων κ. Λεόντιος, ο Πανοσ. Αρχ. κ. Αλέξιος, τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής Έκδοσης των Συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου: Χρ. Οικονόμου (Καθηγητής), Ι. Καραβιδόπουλος, Ν. Ζαχαρόπουλος (Ομότιμοι Καθηγητές). Διακρίνονται επίσης οι κ.κ. Χ. Χοτζάκογλου (Δρ αρχαιολογίας) και Λ. Ηρακλέους (Λογιστής Ι. Μονής)

ερευνητή του έργου του Αγίου Νεοφύτου, ο οποίος εξέδωσε κατά καιρούς δύο ανέκδοτα έργα του Αγίου και εδημοσίευσε και δύο άρθρα για την περίοδο της Φραγκοκρατίας στην Κύπρο.

Η τελευταία σοβαρή προσπάθεια αναλήφθηκε εδώ και δεκαέξι χρόνια στις 3 Ιουλίου 1994 και συνεχίστηκε μέχρι τις μέρες μας, προσπάθεια η οποία στέφθηκε με πλήρη επιτυχία. Με τη σύμπνοια, την αγάπη και την αγαστή συνεργασία του ηγουμένου της Μονής μας κ. Λεοντίου και ημών ως μελών του Ηγουμενοσυμβουλίου, καταφέραμε με την «επίπνοια του Αγίου Πνεύματος» και «διαπρεσβειών» του ιδρυτού και προστάτη της Μονής μας Οσίου Νεοφύτου του Εγκλείστου να εργαστούμε συλλογικά, μεθοδευμένα και με πίστη και υπομονή, για ευόδωση του τελικού στόχου, να υλοποιήσουμε το όραμα ζωής της Αδελφότητας και των κατά καιρούς Ηγουμένων της Μονής μας του περασμένου αιώνα.

Για το σκοπό αυτό είχαμε υπογράψει το 1994 σχετική σύμβαση με τετραμελή ομάδα καθηγητών της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αντίστοιχων ειδικοτήτων υπό τους:

Νίκο Ζαχαρόπουλο - καθηγητή της Εκκλησιαστικής Ιστορίας,

Ιωάννη Καραβιδόπουλο - καθηγητή της Κ.

Διαθήκης,

τον αείμνηστο Δημήτρη Τσάμη - καθηγητή της Πατρολογίας

και τον Κύπριο κ. Χρήστο Οικονόμου - καθηγητή της Κ. Διαθήκης.

Η ομάδα αυτή ανέλαβε το γενικό συντονισμό της εκδοτικής προσπάθειας, θέτοντας εξ αρχής ως βασικό στόχο, την κριτική έκδοση με πολύ υψηλές επιστημονικές προδιαγραφές, στόχο τον οποίο υλοποίησε με επιτυχία. Για το σκοπό αυτό πέτυχε να εμπλέξει στη διαδικασία της έκδοσης, με ειδικές αναθέσεις με συμβόλαια, ειδικούς και έμπειρους ερευνητές και παλαιογράφους, καθηγητές της φιλοσοφικής και Θεολογικής Σχολής του Αριστ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης αλλά και των Πανεπιστημίων Ιωαννίνων, Ιονίου, Κρήτης και Αθηνών, συνολικά γύρω στους 20 και πλέον επιστήμονες, οι οποίοι με την αναγκαία συνεργασία και καθοδήγηση από την Συντονιστική Επιτροπή κατάφεραν να ολοκληρώσουν την κριτική έκδοση των σωζόμενων Συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η **Επιστημονική Συντονιστική Επιτροπή, σε συνεργασία με το Ηγουμενοσυμβούλιο της Μονής μας, είχε οργανώσει τον Οκτώβριο του 1995 την κάθοδο στην Κύπρο της Ομάδας καθηγητών**, που είχαν συμβληθεί για τις εργασίες της Κριτικής Έκδοσης, **οι οποίοι και έλαβαν μέρος στις εργασίες της Θεολογικής - Φιλολογικής ημερίδας, που έλαβε χώραν στο ξενοδοχείο «Άγιος Γεώργιος».** Σ' αυτή την ημερίδα, της οποίας ήμουν κι εγώ μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής ως πρόεδρος, πέρα από τις ενδιαφέρουσες εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν από τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής, και όχι μόνο, τέθηκε με σαφήνεια, ώστε τούτο να γίνει συνείδηση στο πλήρωμα της Εκκλησίας μας, η αναμενόμενη έκδοση των σωζόμενων Συγγραμμάτων του Αγίου μας. Στις προηγούμενες δύο ημέρες (**27 και 28 Οκτωβρίου 1995**) είχε προηγηθεί στον ίδιο χώρο το **διήμερο συμπόσιο**, που είχε οργανωθεί αποκλειστικά, για να προωθήσει άμεσα τις διεργασίες έκδοσης των συγγραμμάτων. Κύριος στόχος της συνάντησης της εκδοτικής ομάδας ήταν να ανταλλάξουν μεταξύ τους την κτηθείσα εμπειρία τους, να αλληλοενημερωθούν για τυχόν προβλήματα που αντιμετώπιζαν και να συντονισθούν για αρτιότερη και αποτελεσματικότερη προώθηση της πορείας του έργου τους.

Καθοριστική τόσο για το διορισμό της τετραμερούς Συντονιστικής Επιτροπής, για

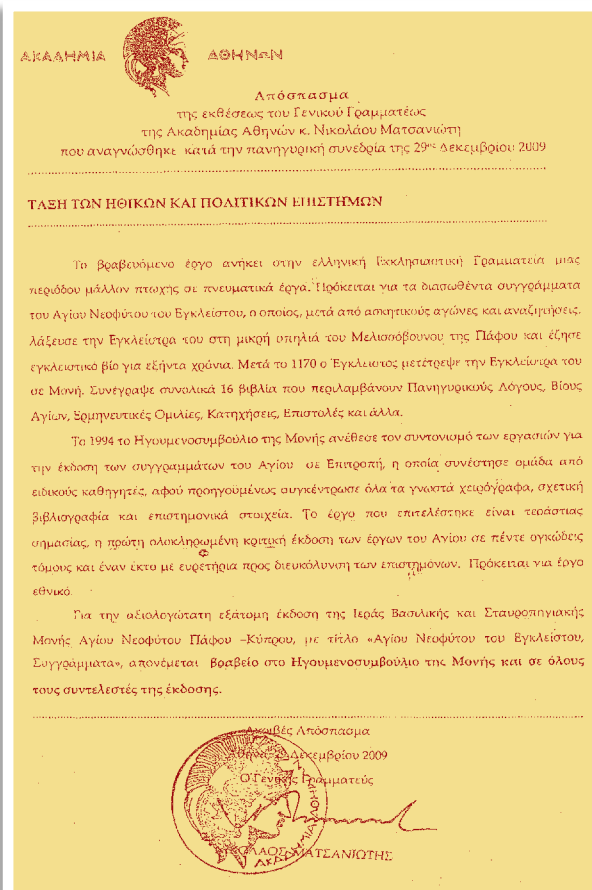
ανάληψη της επιστημονικής ευθύνης για έκδοση των σωζόμενων συγγραμμάτων του Αγίου Νεοφύτου, **όσο και της διοργάνωσης του διήμερου συμποσίου και της Θεολογικής Ημερίδας του 1995 αλλά και του πρόσφατα οργανωθέντος με Επιστημονική αρτιότητα πρώτου διεθνούς συνεδρίου (Απρίλιος 2009) για τον Άγιο Νεόφυτο (τα πορίσματα του οποίου αναμένεται να εκδοθούν εντός των προσεχών μηνών) υπήρξε αναμφίβολα η παρουσία και η διαρκής εμπλοκή στις σχετικές διεργασίες, του Κύπριου καθηγητή κ. Χρήστου Οικονόμου. Με αυτή την ευκαιρία του εκφράζουμε ως Αδελφότητα της Μονής μας την ευαρέσκειά και ευγνωμοσύνη μας.**

Με αυτή την ευκαιρία αισθανόμαστε ως Ηγουμενοσυμβούλιο αλλά και ως Αδελφότητα της Μονής μας την ανάγκη, να εκφράσουμε για μια ακόμα φορά από τα βάθη της ψυχής μας, τις ευγνώμονες ευχαριστίες μας τόσο προς τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής όσο και προς όλους τους εκδότες καθηγητές, που με τις άοκνες προσπάθειες τους κατάφεραν να υλοποιήσουν ένα μακροχρόνιο όραμα και στόχο της Μονής μας. Προσευχόμαστε ο Τριαδικός Θεός, «δια πρεσβειών» του Αγίου Νεοφύτου του Εγκλειστού να χαρίζει σε όλους πλούσιες τις ευλογίες του, γι' αυτή τη μεγάλη Εκκλησιαστική και Εθνική προσφορά τους. Για όσους δε απήλθαν απ' αυτή τη ζωή ευχόμαστε να τους αναπαύει ο Θεός και να τους έχει συγκαταλέξει στο «χορό των δικαίων».

4. Ποιες σημαντικές πληροφορίες αντλούμε από τα Συγγράμματα; Υπάρχουν θέματα τα οποία γίνονται γνωστά για πρώτη φορά;

Οφείλω να ομολογήσω κατ' αρχήν ότι δεν έχω προλάβει προσωπικά να μελετήσω με επάρκεια και σε βάθος τα εκδοθέντα έργα του Αγίου Νεοφύτου, για να μπορώ με ευκολία να φέρω άμεσα στην μνήμη μου τέτοιες σημαντικές πληροφορίες. Αξίζει όμως να σταθεί κανείς στις αναφορές του Αγίου Νεοφύτου, στη γνωστή επιστολή του «περί των κατά χώραν Κύπρον σκαιών», ενός έργου με ηθικοδιδασκτικό χαρακτήρα, όπου περιγράφονται τα δεινά που υπέστη η Κύπρος επί δώδεκα συνεχείς χρόνους, μετά την κατάληψή της, αρχικά από τον Ισαάκιο τον Κομνηνό (1184-1191) και στη συνέχεια από τους δυτικούς σταυροφόρους. Την επιστολή αυτή την απηύθυνε ο Άγιος σε κάποιο σημαίνοντα κύπριο πρόσφυγα, πνευματικό του παιδί, ο οποίος, λόγω του ότι δεν ανεχόταν το τυραννικό καθεστώς του Ισαάκιου Κομνηνού, κα-

τέφυγε με τους δικούς του στην Κωνσταντινούπολη, όπου απολάμβανε της εμπιστοσύνης και προστασίας του Ισαάκιου του Β'. Ο Όσιος Νεόφυτος αναφέρεται στα δεινά της δουλείας και ιδίως στην οικονομική καταπίεση, τους φόνους και τις αρπαγές των περιουσιών, εξαιτίας των οποίων πολλοί αναγκάστηκαν να ζητήσουν άσυλο σε ξένους τόπους. Το τυραννικό καθεστώς του Ι. Κομνηνού το παρουσιάζει ο Άγιος με μελανά χρώματα. Μάλιστα αναφερόμενος στην κατάληψη της Κύπρου από το στρατό του Ριχάρδου του Λεοντόθυμου, την αποδίδει ο Άγιος Νεόφυτος στην εγκατάλειψη του

Ισαάκιου Κομνηνού από το λαό, ο οποίος τον καδυνάστευε. **Αναφέρει ο Άγιος Νεόφυτος στην επιστολή του: «... Τότε ο βασιλεύς [Ισαάκιος], έρημος εναπομείνας λαού, προύδωκε και αυτός χερσί του Ιγκλιτέρρων, όν και δήσας σιδήροις και τους αυτού θησαυρούς διαρπάσας, σφόδρα πολλούς, και την χώραν σκυλεύσας δεινώς, αποπλέει προς Ιερουσαλήμ. Τω δε βασιλεί Ισαακίω κατακλείει σιδηροδεσμίω εν Καστελλίω καλουμένω Μαρκάππω...»**, (στιχ. 78-85), παραδίδεται δηλ. ο Ισαάκιος ως δούλος στους ιππότες, οι οποίοι και τον φυλάκισαν μέχρι

το θάνατο του στο φρούριο Μαρκάππων.

Στην ίδια επιστολή ο Όσιος Νεόφυτος κάνει αναφορά στην κατοχή της Ιερουσαλήμ από τον άθεο Σαλαδινό, τον Οκτώβριο του 1187, γεγονός που αποτέλεσε, κατά τον Άγιο, την απαρχή των μεγάλων κακών που έμελλε να πλήξουν, στη συνέχεια τους Κυπρίους (Συγγράμ. Τομ. Ε', σελ. 403). Λέει χαρακτηριστικά ο Άγιος: «Ιδού γαρ ο ζωηφόρος του Κυρίου ημών τάφος και τα λοιπά άγια εδόθησαν τοις κυσί Μουσουλμάνοις διά τας αμαρτίας ημών, και δακρύνει εν τη τοιαύτη συμφορά πάσα ψυχή φιλόθεος...**» (στιχ. 11-15) Στη συνέχεια σχολιάζοντας ο άγιος Νεόφυτος την αποτυχία των δυτικών σταυροφόρων της Τρίτης Σταυροφορίας να απελευθερώσουν την Ιερουσαλήμ, παρατηρεί εύστοχα: «**Ουδέ γαρ ηυδόκησεν η πρόνοια Κύνας (δηλ. τους Μουσουλμάνους) εξεώσαι και λύκους (τους Φράγκους δηλ.) αντεισάξει**» (στιχ. 17-18).**

Μια άλλη σημαντική αναφορά που κάνει ο Άγιος Νεόφυτος στο εγκώμιό του προς τον Άγιο Ιλαρίωνα είναι η πτώση της Κωνσταντινουπόλεως στους Φράγκους Σταυροφόρους, τον Απρίλιο του 1204, που αποτέλεσε ένα συνταρακτικό γεγονός για τον Άγιο, γι' αυτό εκφράζει βαθειά συναισθήματα πικρίας και θλίψεως, γιατί έβλεπε ότι, με την άλωση της Πόλεως, της προστάτιδας των Ορθοδόξων, οποιαδήποτε ελπίδα για τη λύτρωση των Κυπρίων από τα δεινά της υποδούλωσης στους δυτικούς, είχε χαθεί, γι' αυτό και στρέφεται ο ίδιος αλλά και καλεί τον λαό να στραφεί στο Θεό και στους Αγίους. **Γράφει χαρακτηριστικά: «Ένθεν και η πασών πόλεων ηγεμών και προκαθημένη... πεπάτηται νυν υπό λαού οθνείου (ξένου, αλλότριου) και πάσχει δεινώς και ανιάρως έχει ενδίκω δίκη Θεού δια πράξεις αθεμίτους» (Πανηγυρική Α, Κεφ. 13, 41-45).**

Μοναδική είναι επίσης η πληροφορία που μας δίνει μόνο ο Άγιος Νεόφυτος για το τέλος του πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Γενναδίου, ο οποίος, μαζί με τον μαθητή του μοναχό Νείλο, είχε επισκεφθεί τα Ιεροσόλυμα και αφού προσκύνησε το ζωηφόρο του Χριστού μνήμα και όλα τα άλλα προσκυνήματα, επέστρεψε στο λιμάνι της Πάφου στην Κύπρο. Ο ίδιος εγκατέλειψε για λίγο το μαθητή του και επορεύθη, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο σχετικό εγκώμιο (Α' Πανηγυρ., Τομ.Γ, κεφ. 22, 1-31), για να επισκεφθεί τον άγιο Ιλαρίωνα. «Επί το όρος εν ώ πάλοι ο μέγας Ιλαρίων την ησυχαστικήν και ασκητικήν παλαίστραν κατά δαιμόνων επήξατο...**» (22, 1-31).**

Λόγω όμως της αδυναμίας του σώματός του τον κατέλαβε η νύκτα και η κακοκαιρία με αποτέλεσμα να χάσει το δρόμο και να διανυκτερεύσει μέσα στο χιόνι, με αποτέλεσμα να παραδώσει την ψυχή του στον Κύριο κοντά σε κάποιαν κώμην, ονόματι Κισσόπτερα (η σημερινή Κισσόνεργα), όπου είχε φθάσει έξω από την οικία κάποιας χήρας γυναίκας με δύο παιδιά, η οποία, παρά τις φωνές του Αγίου Γενναδίου και τα συνεχή κτυπήματα επί της πύλης της οικίας της δεν ανταποκρίθηκε, με αποτέλεσμα το πρωί να τον βρουν οι γείτονες νεκρόν, την δε χήρα με τα παιδιά της «ημιθνήτους», λόγω του ότι αρνήθηκαν να δώσουν φιλοξενία στον ξένον. Τελικά με την άφιξη του οικείου Επισκόπου Πάφου τόσο η γυναίκα όσο και τα παιδιά της ζητούν τη συγχώρεση από τον νεκρό άγιο Γεννάδιο και πληροφορούνται από το μοναχό Νείλο ότι ο ξένος μοναχός προς τον οποίον αρνήθηκαν τη φιλοξενία ήταν ο άγιος Γεννάδιος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, τον οποίο με εκκλησιαστικές τιμές μετέφεραν και έθαψαν στην επισκοπή Πάφου, όπου πάνω από τον τάφο του οικοδομήθηκε ναός επί ονόματί του.

Θα μπορούσαν να αναφερθούν και άλλες σημαντικές πληροφορίες, που αναφέρει για την εποχή του μόνο ο άγιος Νεόφυτος, αλλά «**επιλείπει γαρ με διηγούμενον ο χρόνος**».

Είμαι βέβαιος ότι η Μονή του Αγίου Νεοφύτου θα δώσει άλλες ευκαιρίες στο μέλλον με τη διοργάνωση συμποσίων και συνεδρίων, για να πληροφορηθεί ο ευσεβής λαός μας, για πολλά πνευματικά θέματα που αγγίζει ο άγιος Νεόφυτος και τα οποία οικοδομούν τόσο το ποίμνιο όσο και το λαό του Θεού, οδηγώντας μας στην οδό της σωτηρίας.

Οι λόγοι του Αγίου Νεοφύτου και τα συγγράμματά του είναι γεμάτα χάρη και δύναμη, γιατί αποπνέουν τις δωρεές και το φωτισμό του Αγίου Πνεύματος. Είθε ο Τριαδικός Θεός δια πρεσβειών του Αγίου μας και της υπεραγίας Θεοτόκου να καθοδηγούν τα βήματα όλων μας προς την οδό της σωτηρίας και της θέωσης.

5. Ποιο ποσό δαπανήθηκε μέχρι στιγμής για την ολοκλήρωση του έργου;

Η ανάληψη ενός τόσο τεράστιου εκδοτικού έργου, που καθιστούσε αναγκαία την εμπλοκή τόσο πολλών ειδικών επιστημόνων και ερευνητών και που προϋποθέτει την επίσκεψη επί τόπου, για εξέταση των κωδίκων αλλά και για αντιμετώπιση τεράστιων προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στην πορεία, είναι αυτονόητο ότι συνεπάγεται τεράστιο οικονομικό κόστος. Άξιζε όμως τον κόπο να επενδύσουμε στα

γράμματα και στον πολιτισμό, δίνοντας έτσι την ευκαιρία στον ορθόδοξο λαό μας να συνειδητοποιήσει, μέσα απ' αυτή την έκδοση, τη μεγάλη αξία που έχει για τα θεολογικά γράμματα και τα πολιτιστικά δρώμενα της Κύπρου ο Άγιος Νεόφυτος ο Έγκλειστος.

Έχουμε ήδη σχεδόν δαπανήσει όλα αυτά τα 15 χρόνια, οκτακόσιες περίπου χιλιάδες ευρώ. Άξιζε όμως τον κόπο, γιατί ο ορθόδοξος λαός μας ανέμενε και του δίδουμε έτσι την ευκαιρία να ενσκήψει στα έργα του Αγίου Νεοφύτου, για να βρει απαντήσεις στα σύγχρονα κοινωνικά και πνευματικά προβλήματα που τον απασχολούν.

Είναι γι' αυτό το λόγο που όλοι οι αδελφοί της Μονής μας μαζί με τον ηγούμενό της Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Χύτρων κ. Λεόντιο αλλά και τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής **οραματιστήκαμε μαζί να προχωρήσουμε στο επόμενο βήμα, τη διάδοση δηλαδή του έργου του Αγίου μας στα ευρύτερα στρώματα του λαού του Θεού, με τη Νεοελληνική μετάφραση των έργων του**, προσπάθεια που ξεκίνησε ήδη προ διετίας και αναμένεται να συμπληρωθεί σε τέσσερα περίπου χρόνια. Η μετάφραση αυτή θα συνοδεύεται με σχόλια ιστορικά, θεολογικά, φιλολογικά, πατερικά κ.ά., συμβάλλοντας έτσι στην πληρέστερη κατανόηση των έργων του Αγίου μας. Αναμένεται να εκδοθούν δέκα περίπου συνολικά τόμοι. Αντιλαμβάνεστε ότι θα πρέπει να εργαστούμε σκληρά, όχι μόνο για την ευδωση του στόχου που έχουμε θέσει, αλλά και για εξεύρεση των επιπρόσθετων οικονομικών πόρων που θα χρειασθούν. Έχουμε όμως όλη η Αδελφότητα προ καιρού εναποθέσει τις ελπίδες μας στον Τριαδικό Θεό και στη χάρη και βοήθεια του Αγίου μας και είμαστε βέβαιοι ότι και αυτή τη φορά θα επευλογήσει την προσπάθειά μας.

6. Πώς σκοπεύετε να αξιοποιήσετε την βράβευση από την Ακαδημία Αθηνών;

Η βράβευση από μόνη της είναι ένα τεράστιο και σημαντικό γεγονός που είμαστε βέβαιοι ότι θα αναθερμάνει το επιστημονικό ενδιαφέρον, που είχε ήδη ξεκινήσει με την ολοκλήρωση της Κριτικής έκδοσης των έργων του Αγίου Νεοφύτου. Άξίζει να σας αναφέρουμε ότι άρχισε ήδη να δημιουργείται έντονο ενδιαφέρον, για μετάφραση των έργων του Αγίου μας και σε ξένες γλώσσες. Ιδιαίτερα προσεγγιζόμαστε από τη Ρωσία, Σερβία, Πολωνία, Πατριарχείο Αντιοχείας (Αραβικά), Εκκλησία Πολωνίας κ.ά. Η Μονή μας δε θα φεισθεί κόπων και εξόδων

για να υλοποιήσει και αυτό τον μακροπρόθεσμο στόχο, ικανοποιώντας έτσι τις ευρύτερες ανάγκες της παγκόσμιας Ορθοδοξίας.

Η βράβευση λοιπόν πέρα από την ηθική και επιστημονική της αξία και σημασία θα βοηθήσει τα μέγιστα στην υλοποίηση των ευρύτερων στόχων της Μονής μας, για ικανοποίηση των σύγχρονων πνευματικών αναζητήσεων του ευρύτερου Ορθόδοξου κόσμου.

Ήδη ως αποτέλεσμα της βράβευσης **έχουμε προσκληθεί από το «Σπίτι της Κύπρου» στην Αθήνα και στις 26 προσεχούς Απριλίου προγραμματίζεται να γίνει η επίσημη παρουσία του εξάτομου έργου της Κριτικής Έκδοσης, ενώπιον όλων των ανθρώπων του πνεύματος, των τεχνών αλλά και όλων των δημοσιογρά-**

φων από τα ηλεκτρονικά και έντυπα Μ.Μ.Ε. Η παρουσίαση θα γίνει από αριθμό ακαδημαϊκών, εκπροσώπων της Συντονιστικής Επιστημονικής Επιτροπής και των εκδοτών αλλά και εκπροσώπων της Μονής μας.

Είμαστε βέβαιοι ότι αυτό το ενδιαφέρον θα ενταθεί περαιτέρω όσο ευρύτερα γίνεται γνωστή η βράβευση αυτή της Ακαδημίας και όσο προχωράμε στην υλοποίηση του στόχου της νεοελληνικής, και όχι μόνο μετάφρασης, των έργων του Αγίου Νεοφύτου. ■

*(Η συνέντευξη δόθηκε στην εφημερίδα «Πολίτης»,
Κυριακή, 31/01/2010, στη δημοσιογράφο
Ελίζα Χριστοφόρου)*